

Nr 26.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av bestämmelserna om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 21, vilken behandlats av första lagutskottet, ha herrar *Johansson* i Stockholm och *Holmberg* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av bestämmelserna om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl., att den som icke uppsåtligt medverkat till att han berövats friheten, men likväl varit anhållen, häktad eller dömd för gärning, till vilken han icke gjort sig saker, skall äga rätt till ersättning, samt att ansökan om sådan ersättning handläggas i en ordning där icke den beslutande instansen kan påverkas i sitt beslut av några egna tidigare åtgärder i målet».

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelser om skadeersättning av statsmedel i vissa fall, då straffprocessuellt tvångsmedel eller straff kommit till användning mot någon, som sedermera befinnes oskyldig, finnas nu upptagna i *lagen den 13 april 1945 om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl.*

Enligt 1 § första stycket kan, om någon häktats såsom misstänkt för brott och han frikännes för brottet eller mot honom väckt åtal nedlägges eller förundersökning avslutas utan att åtal väckes mot honom, ersättning av allmänna medel tillerkännas honom för det intrång i friheten som förorsakats av häktningen och, om han i samband därmed varit anhållen, av anhållandet. Vad nu sagts om häktad gäller också den som under längre tid än ett dygn varit såsom misstänkt för brott anhållen eller underkastad reseförbud.

I andra stycket av 1 § stadgas, att ersättning ej må utgå, om den misstänkte sökt avvika eller annorledes undandraga sig förundersökning eller lagföring eller sökt undanröja bevis eller på annat sätt försvåra sakens utredning, eller om han genom sanningslös bekännelse vid eller utom rätten eller genom att falskeligen angiva sig själv eller eljest uppsåtligt föranlett, att han varit häktad eller anhållen eller underkastad reseförbud. Ej heller må ersättning utgå, om i annat fall än nu sagts med hänsyn till omständigheterna ej är skäligt att ersättning gives.

Förutom då oskyldig drabbats av tvångsmedel enligt vad som anges i 1 § kan enligt 2 § ersättning utgå även om någon, som dömts till straffar-

bete, fängelse eller förvandlingsstraff för böter, helt eller till någon del undergått straffet och sedermera efter ansökan om resning eller besvär över domvilla, meddelas dom, varigenom han frikännes eller fälles till ringare straff än han redan utstått. I nu avsedda fall utgår emellertid ej ersättning, om den dömde genom sanningslös bekännelse vid eller utom rätten eller genom att falskeligen angiva sig själv eller eljest uppsåtligt föranlett, att han blivit dömd till straffet.

Ersättning kan jämväl enligt enahanda grunder utgå för det fall att någon varit intagen i anstalt för undergående av tvångsuppfostran eller ungdomsfängelse eller avtjänat arrest eller varit underkastad förvaring eller in-
tärning. Bestämmelser härom ha upptagits såsom 3 §.

I första stycket av 4 § angives ersättningsrättens innebörd. Som allmän regel gäller, att ersättning utgår för mistad arbetsförtjänst och annat intrång i näring samt dessutom för nödiga kostnader. Därutöver har emellertid upptagits föreskrift, att ersättning må utgå även för lidande, om det finnes påkallat av synnerliga skäl.

Såsom andra stycke i 4 § ha upptagits bestämmelser i fråga om överlåtelse av rätt till ersättning enligt lagen samt om rätt för dödsbo att föra talan, utom såvitt angår ersättning för lidande.

Beträffande ordningen för fastställande av ersättning stadgas i 5 §.

Anspråk på ersättning enligt 1 § må, då åtal ägt rum, framställas i det mål, vari ansvarsfrågan handlägges. Har åtal ej ägt rum eller har anspråket ej framställts på sätt nu sagts, skall det framställas genom skriftlig ansökan hos den rätt, som skulle ägt upptaga åtal för brottet eller sist handlagt ansvarsfrågan. Ansökan skall göras inom tre månader från den dag, då sökanden erhöi vetskap om åklagarens beslut att ej åtala, eller från den dag, då domen eller, om åtalet nedlagts, slutligt beslut i målet vann laga kraft. Anspråk på ersättning enligt 2 § må framställas i det mål, vari frågan om frikännande eller nedsättning av straffet handlägges. Har anspråk ej framställts på sätt nu sagts, skall det framställas hos den rätt, som sist handlagt nämnda fråga, genom skriftlig ansökan inom tre månader från den dag, då domen i samma fråga vann laga kraft.

I förevarande paragraf har vidare öppnats möjlighet för sökanden att i brottmålet endast yrka fastställelse av att förutsättningarna enligt 1 eller 2 § för rätt till ersättning föreligga och att sedermera i särskilt ärende föra talan om beloppets bestämmande. Även domstolen har erhållit befogenhet att hänskjuta frågan om ersättningens belopp till prövning efter särskild ansökan. I nu avsedda fall skall ansökan om beloppets bestämmande inom förut angiven tid av tre månader göras hos den rätt, vilken såsom första domstol handlagt åtalet mot sökanden. I 5 § ha vidare också upptagits föreskrifter om åklagares hörande och hans talerätt.

Under 6 och 7 §§ ha slutligen upptagits bestämmelser om rättens sammansättning vid handläggning av särskild ansökan om ersättning, om utbetalandet av utdömd ersättning samt om statsverkets regressrätt mot tredje man m. m.

Historik.

Äldre rätt.

1945 års lag trädde i kraft den 1 juli 1945. Dessförinnan funnos bestämmelser i ämnet i *lagen den 12 mars 1886 angående ersättning av allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömda*.

Enligt sistnämnda lag kunde, om någon blivit häktad men åtalet mot honom nedlagts eller han frikänts, ersättning av allmänna medel tillerkännas honom för det hinder eller den brist i hans näring, som han lidit genom frihetens förlust. Detta fick dock ske allenast under förutsättning att genom rannsakingen utretts, att det brott, varför han tilltalats, icke blivit begånget eller att det förövats av annan än den tilltalade eller eljest icke kunde vara begånget av honom, såframt anledning icke heller förefanns att den tilltalade varit delaktig i brottet. Liksom enligt nu gällande lag krävdes vidare, att den tilltalade skulle vara utan skuld även till själva häktningsåtgärden.

Förutom i fråga om förutsättningarna för rätt till ersättning skilde sig 1886 års lag från nu gällande rätt främst beträffande ordningen för prövning av ersättningsanspråk. Ansökan om ersättning som avsågs i lagen skulle nämligen göras hos Kungl. Maj:t och ingivas till justitiedepartementet inom ett år från den dag då laga kraft åkommit det till grund för ansöknings liggande domstolsbeslutet.

Ur förarbetena till 1945 års lag.

Sedan den nya rättegångsbalken antagits, avgav processlagberedningen den 17 mars 1944 betänkande med förslag till sådana ytterligare lagstiftningsåtgärder som erfordrades i samband med processreformens genomförande (SOU 1944: 9 och 10). Beredningen upptog däri bland annat frågan om skadeersättning av statsmedel i fall, då straffprocessuellt tvångsmedel eller straff kommit till användning mot någon, som sedermera befinnes oskyldig.

Beredningen framhöll, att spörsmålet om lämplig prövningsmyndighet för ersättningsfrågor genom nya rättegångsbalken kommit i ett nytt läge. I detta hänseende erinrades, att en prövning, förlagd till Kungl. Maj:t, så gott som uteslutande måste grunda sig på det skriftliga material, som föreligger i protokoll och andra handlingar. Efter nya rättegångsbalkens ikraftträdande skulle fullständig protokollföring ej längre äga rum, och beredningen ansåg därför sannolikt, att behovet av att komplettera utredningen genom muntlig förhandling komme att framträda starkare än förut. För tillgodoseende av detta behov borde enligt beredningens uppfattning prövningen förläggas till domstol. Beredningen framhöll, att även principiella skäl talade här för och att en sådan ordning regelmässigt gällde i utlandet.

Som en följd av ersättningsfrågornas överflyttande till domstol borde enligt beredningens mening prövningen i visst avseende erhålla ändrad karak-

tär. Enligt 1886 års lag förelåg icke någon obetingad rätt till skadestånd, även om samtliga i lagen angivna förutsättningar för ersättnings utgående voro för handen. Kungl. Maj:t kunde vid sitt bedömande taga hänsyn även till andra omständigheter. Någon motsvarande befogenhet fann beredningen ej lämpligen böra tillerkännas domstol. Dess prövning ansågs endast böra avse frågan, om de villkor som upptagits i lagen blivit uppfyllda. Funnes så vara fallet, borde ersättning utdömas.

I fråga om de närmare förutsättningarna för rätt till ersättning upptog beredningen ett tidigare framfört förslag att ersättning borde kunna givas åt häktad, även om hans oskuld icke blivit till fullo bevisad. Beredningen ansåg som förutsättning för ersättningsrätt böra uppställas allenast, att misstanke om brottet uppenbart ej vidare kvarstod mot den häktade.

Från dessa och andra i betänkandet angivna utgångspunkter utarbetade beredningen förslag till ny lag i ämnet. Över detta förslag avgåvos, efter remiss, yttranden av rikets hovrätter, justitiekanslersämbetet, statskontoret, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges advokatsamfund.

Inom justitiedepartementet utarbetades därefter förslag till ny lag i ämnet. Sedan lagrådet den 15 december 1944 avgivit yttrande över förslaget och detta därefter i vissa avseenden jämkats, förelades förslaget riksdagen till antagande genom proposition, nr 10, vid 1945 års riksdag.

Första lagutskottet, som behandlade propositionen, hemställde i utlåtandet nr 19 om godkännande av förslaget med viss ändring (1 §). Denna hemställan bifölls av riksdagen.

Beträffande frågan om att förlägga prövningen av ersättningsfrågor till domstol framförde häradshövdingföreningen och justitiekanslersämbetet vissa erinringar mot det remitterade förslaget.

Häradshövdingföreningen anförde i denna del följande.

Förslaget uppbäres av tanken, att för bedömande av anspråkets berättigande en prövning av skuldfrågan skall ske och att för sådant ändamål ett slags ny process skall äga rum. Enligt föreningens uppfattning bör ersättningsfrågan prövas uteslutande på grundval av de förhållanden, som genom förundersökningen och rättegången blivit kända. En muntlig domstolsförhandling, som skulle komma att avse de omständigheter, som grundat åklagarens eller domstolens beslut, är säkerligen icke något önskvärt. Ytterligare må erinras, att det stora flertalet av de fall, i vilka anspråk på ersättning göres, torde vara sådana, då någon tvekan om att rätt till ersättning föreligger icke är för handen. Rättsförhållandet synes då liksom i alla andra tvister kunna uppgöras utan rättegång. Enligt föreningens mening bör följaktligen principen vara, att ansökan om ersättning skall framställas hos administrativ myndighet.

Justitiekanslersämbetet framhöll, att ordningen med domstolsprövningen vore förenad med vissa olägenheter. Av de skäl processlagberedningen anfört vore det enligt ämbetets mening möjligen likväl nödvändigt att låta ersätt-

ningsfrågorna avgöras av domstol. Om så skedde, syntes emellertid böra övertäckas, om icke en viss skälighetsprövning kunde vara lämplig och utan olägenhet skulle kunna lämnas även åt domstol.

Vid lagrådsremissen erinrade *föredragande departementschefen* om de sålunda anförda betänkligheterna. Med hänsyn till att tillgängligt skriftligt material framdeles i vissa fall kunde komma att visa sig otillräckligt som grundval för ett riktigt avgörande syntes emellertid övertäckande skäl tala för att övergå till ordningen med domstolsprövning. Härigenom vunnes även den fördelen att ersättningsfrågan kunde upptagas redan i själva brottmålet. Processlagberedningen hade som nämnts föreslagit, att i samband med ersättningsfrågornas överflyttande till domstol reglerna om ersättning skulle utformas så, att de innebure en verklig rätt för vederbörande att under de i lagen angivna omständigheterna erhålla ersättning. Häremot hade justitiiekanslersämbetet i sitt yttrande erinrat, att en prövning efter formella grunder stundom skulle kunna leda till ett mindre tilltalande resultat, samt hade anført visst exempel härpå. Att i lag giva fullständiga regler för bedömningen av alla dylika fall syntes med hänsyn till deras skiftande natur icke vara möjligt. Det syntes därför alltjämt böra finnas visst utrymme för en skälighetsprövning av omständigheterna i det särskilda fallet. En sådan skälighetsprövning innebure icke någon främmande uppgift för domstolarna.

Utskottet anförde i fråga om ordningen för fastställande av ersättning i huvudsak följande.

Ehuru otvivelaktigt vissa skäl kunde anföras för att bibehålla en prövning i administrativ ordning av ifrågavarande ärenden, hade utskottet ansett övertäckande skäl tala för propositionens förslag i denna del. Det för utskottet avgörande hade härvid varit, att domstolen, där mål om ansvar för brottet handlagts, komme att ha ett bättre material för sitt bedömande och större möjlighet att vid behov komplettera detta än som skulle föreligga för Kungl. Maj:t, om den administrativa prövningen skulle bibehållas. Genom att prövningen förlades till domstol vunnes — såsom processlagberedningen framhållit — också den väsentliga fördelen att ersättningsfrågan kunde avgöras redan i själva brottmålet. En domstolsprövning med dess möjlighet till överprövning i högre instans måste också ur rättssäkerhetssynpunkt anses mera betryggande än en prövning i administrativ ordning. Utskottet hade vid sitt ställningstagande även utgått från att prövningen av dessa ersättningsärenden, även om den förlades till domstol, icke borde ske efter strängt formella grunder utan under skäligt hänsynstagande till de omständigheter som kunde föreligga i varje särskilt fall. *Föredragande departementschefen* hade i propositionen också uttalat sig för att det i lagen borde finnas utrymme för en sådan skälighetsprövning.

I fråga om villkoren för rätt till ersättning yttrade sig *häradsövningföreningen*.

Föreningen framhöll, att rätten till ersättning åt häktad syntes bliva alltför snävt begränsad genom kravet att misstanke mot den häktade uppenbart

icke finge kvarstå. I fall, då åtal ej kommit till stånd, syntes tveksamt, om något villkor av ifrågavarande art över huvud borde uppställas. Föreläge icke sannolika skäl för åtal, borde väl presumeras, att anledning till misstanke ej förekomme. Att i nu förevarande ordning stämpa någon som misstänkt för brott, ehuru han ej kunde åtalas, syntes strida mot den rättsgrundsats som kommit till uttryck i 16 kap. 13 § strafflagen. Om efter åtal ansvarsfrågan prövades men den tilltalade frikändes, syntes, bortsett från de fall då han själv föranlett häktningen, skäl att fränkänna honom ersättningsrätt endast förefinnas, om av domen eller dombokens innehåll uppenbart framginge, att frikännandet skett ehuru bindande omständigheter och liknelser mot honom förelegat.

Departementschefen, som delade härads hövdingföreningens uppfattning, att ersättningsrätten blivit för snävt begränsad i processlagberedningens förslag, upptog emellertid icke i det till lagrådet remitterade förslaget vad föreningen förordat utan föreslog i stället en bestämmelse om att grundad misstanke skulle utesluta rätt till ersättning. I motiveringen till de särskilda bestämmelserna i departementsförslaget anförde departementschefen beträffande den föreslagna föreskriften i 1 § andra stycket andra punkten att ersättning ej skulle utgå, om grundad misstanke alltjämt kvarstode eller om det eljest med hänsyn till omständigheterna ej vore skäligt att ersättning gäves, bland annat följande.

I detta hänseende kan som exempel nämnas, att åklagaren underlåter att åtala enär den misstänkte finnes uppenbart vara sinnessjuk och följaktligen straffri. Om ett begånget brott finnes vara preskriberat, torde det icke heller i allmänhet vara skäligt att ersättning utgår. Vidare må erinras om det av justitiekanslersämbetet omnämnda fallet, att någon som häktats för mened frikändes från ansvar därför att han skulle ha avslöjat ett av honom begånget brott om han berättat vad han visste. Härutöver kan stadgandet vinna tillämpning, om någon, utan att ha gjort sig skyldig till förfarande som avses i första punkten, dock uppträtt på ett sätt som gjort ett ingripande berättigat, t. ex. om han uppgivit falskt namn eller överträtt meddelat reseförbud.

Lagrådet uttalade i förevarande avseende, att det vore uppenbart att ersättningsrätten måste vara underkastad begränsningar, som sammanhänge med omständigheterna i det särskilda fallet. Den skälighetsprövning, som införts i departementsförslaget, syntes lagrådet i stort sett välgrundad. Lagrådet tillade härefter bland annat följande.

Beträffande den betydelse, som bör tillmätas kvarstående misstanke om brott, är att märka, att det framlagda förslaget bereder sökanden en förmånligare ställning än som skulle följa av bifall till det av processlagberedningen uppgjorda förslaget i ämnet. Härads hövdingföreningen har i sitt utlåtande erinrat, att beredningens förslag måste anses innebära en alltför snäv begränsning av ersättningsrätten, och föredragande departementschefen har anslutit sig till denna uppfattning. När åtal väckts, borde enligt härads hövdingföreningen rätt till ersättning fränkännas sökanden endast om av domen eller dombokens innehåll uppenbart framginge, att frikännandet skett, ehuru bindande omständigheter och liknelser förelegat mot honom. Detta innebär, att mycket stark bevisning förekommit i det mål, i vilket

sökanden frikänts. En sådan ståndpunkt synes emellertid kunna leda till ersättning i en omfattning, som är ägnad att väcka betänkligheter. Visserligen torde de i förevarande förslag använda ordalagen ej överensstämma med vad häradshövdingföreningen förordat utan få anses giva ersättningsrätten en snävare begränsning, men förslaget lämnar i allt fall rum för osäkerhet, i vilken mån kvarstående misstanke mot sökanden skall utöva inverkan. Enligt lagrådets mening bör en kvarstående misstanke rimligen komma i betraktande utan att den i bevisningshänseende uppskattas till viss grad. Det torde för övrigt vara svårt att i lag fixera särskilt mått av bevisning, som bör föreligga för att misstanken skall utesluta rätt till ersättning. Eftersom det oavsett närmare bestämning ligger i sakens natur, att endast en misstanke, som är objektivt grundad, kan få betydelse, synes stadgandet lämpligen kunna avfattas så, att ersättning ej må utgå till någon, om misstanke kvarstår mot honom eller om med hänsyn till omständigheterna i övrigt skäl äro däremot. Såsom framgår av denna formulering, böra vid ansökningens prövning föreliggande omständigheter beaktas, vare sig de yppat sig efter anställt åtal eller på annat sätt.

I *propositionen* blevo på grund av lagrådets anmärkning i 1 § andra stycket orden »grundad misstanke» utbytta mot uttrycket »anledning till misstanke» utan att föredragande departementschefen, enligt vad som uttalades i *propositionen*, därmed avsett att göra någon ändring i sak.

Utskottet anförde.

Mot den avfattning, som ifrågavarande bestämmelse erhållit, ha inom utskottet anförts vissa betänkligheter. Bestämmelsen skulle kunna leda till, att en domstol för sitt avslag å framställt anspråk å ersättning komme att åberopa att, ehuru bevisningen icke varit tillräcklig för den tilltalades fällande, misstanke dock kvarstode mot honom. Ett sådant förfaringsätt, vilket erbjuder viss likhet med det ur vårt rättssystem utdömda institutet att ställa någon på framtiden, finner utskottet olämpligt. Det skulle å andra sidan kunna tänkas, att domstolen för att undvika de antyddas olägenheterna underlåte att åberopa att anledning till misstanke kvarstode, ehuru detta varit det för domstolen avgörande skälet. Domstolen skulle i sådant fall i stället endast meddela en allmän hänvisning till omständigheterna i ärendet. Då emellertid kvarstående misstanke upptagits som ett till omständigheterna i övrigt alternativt skäl, skulle detta vara ägnat att vilseleda sökanden angående den verkliga innebörden av domstolens beslut.

Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslog utskottet, att det ifrågavarande villkoret »anledning till misstanke kvarstår» skulle uteslutas ur 1 §. Det borde emellertid betonas, att utskottet med detta ändringsförslag icke velat borttaga möjligheten för domstol att avslå en ersättningsansökan, när omständigheterna vore sådana att anledning till misstanke måste anses kvarstå. Syftet hade endast varit att förebygga, att domstolarna komme att såsom domskäl åberopa nämnda förhållande.

Såsom ovan antytts erhöi 1 § den slutliga lydelsen i utskottets förslag.

Yttranden över motionen.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionen från justitiekanslersämbetet och riksåklagarämbetet. Vidare har utskottet berett Föreningen Sveriges häradshövdingar, För-

eningen Sveriges stadsdomare och styrelsen för Sveriges advokatsamfund tillfälle att yttra sig över motionen.

Riksåklagarämbetet har bifogat yttranden från statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt från föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges landsfiskaler och Sveriges stadsfiskaler.

Motionen avstyrkes helt av samtliga remissinstanser med undantag av statsåklagaren i Göteborg och styrelsen för advokatsamfundet, vilka delvis uttala sig i tillstyrkande riktning.

I fråga om villkoren för rätt till ersättning åt häktad anför *justitiekanslersämbetet* efter redogörelse för förarbetena till lagen i denna del.

Förarbetena till lagen giva tydligt vid handen, att det var med full avsikt och efter ingående prövning som det stadgande, mot vilket motionärerna vända sig, fick det innehåll det har. Fortfarande torde det också vara en allmänt omfattad mening, att den ståndpunkt lagen i princip såvitt nu närmast är i fråga intager är riktig: ersättning skall ej givas, om objektivt sett anledning till misstanke kvarstår. Såvitt för justitiekanslersämbetet är känt, har lagen ej heller tillämpats på sätt som skulle motivera ett annat ställningstagande än det som skedde år 1945. Ämbetet har sig således icke bekant, att det skulle förhålla sig så, som i motionen uppgivits, att stadgandet i praktiken medfört, att domstolar ansett sig kunna behandla ansökningar om ersättning åt oskyldigt häktad ungefär såsom om den tidigare lagen ännu vore i kraft (och vilken såsom förutsättning för ersättning uppställd, att den häktade icke *kunnat* begå det brott för vilket han tilltalats). Motionärerna ha endast åberopat ett enda domstolsavgörande till stöd för sitt yrkande. Ämbetet har tagit del av underrättens akt i det åsyftade ärendet och därvid inhämtat, att domstolen till stöd för att ansökningen om ersättning ogillats anför, att domstolen — som beaktat vad å ömse sidor i ärendet andragits och vad i övrigt förekommit — med hänsyn till omständigheterna icke funne skäligt, att ersättning i förevarande avseende gäves åt sökanden, att beslutet meddelats av samma domare och nämnd som dömt i ansvarsmålet mot sökanden *samt att* beslutet överklagats av sökanden och nu är beroende på hovrättens prövning. Det av motionärerna åberopade, icke lagakraftvunna beslutet lär icke kunna anses utgöra giltigt skäl för ändring av lagen.

Riksåklagarämbetet anför följande.

Vad angår frågan, under vilka förutsättningar ersättning bör utgå till den som varit häktad eller anhållen som misstänkt för brott men icke dömts för brottet, utgör denna en del av det vidare problemet, i vilken utsträckning ersättning bör lämnas för skada, som genom det kriminalprocessrättsliga förfarandet åsamkas misstänkt som icke blir sakfärd för brottet. Självfallet kan det ur åtskilliga synpunkter framstå såsom motiverat, att staten, när myndigheterna för genomförandet av straffprocessuella eller kriminalpolitiska syften tvingas tillgripa anhållande och häktning, skall lämna ersättning så snart den misstänkte icke blir fälld till ansvar. Konsekvensen synes emellertid då fordra, att man ger ersättning också i de fall, där frikännande skett utan att den tilltalade varit berövad friheten, för såvitt förundersökningen eller åtalet, såsom ofta är fallet, åsamkat den misstänkte ekonomisk skada eller lidande. I det sammanhanget är bland annat frågan om en utvidgning

av den för närvarande mycket begränsade rätten till ersättning för rättegångskostnader av intresse. Förvisso utgör frihetsberövande ett ytterligt allvarligt ingrepp i den misslänktes integritet, men erfarenheten visar att mången gång kunna andra tvångsåtgärder under förundersökningen liksom även åtalet i och för sig vålla väl så stort lidande.

Vad motionärerna främst åsyfta är, att i de fall som avses i 1 § av 1945 års lag ersättning skall utgå även om misstanke kvarstår mot sökanden. I lagtexten angives icke uttryckligen, vilken verkan en kvarstående misstanke skall ha för ersättningsfrågan. Av förarbetena framgår emellertid, att ersättning ej avses skola utgå, om anledning till misstanke kvarstår. Däremot kräves icke — såsom i 1886 års lag — som förutsättning för ersättning full bevisning om sökandens oskuld. I enlighet härmed synas bestämmelserna också ha tillämpats av domstolarna.

Genom 1945 års lagstiftning genomfördes sålunda — efter ingående överväganden om vilken verkan en kvarstående misstanke skulle åga — en i förhållande till 1886 års lag vidgad rätt till ersättning. Enär, såvitt ämbetet har sig bekant, de nya bestämmelserna icke i praktiken givit upphov till stötande resultat, kan ämbetet icke finna det påkallat att, innan någon längre tids erfarenhet vunnits om tillämpningen av dessa bestämmelser, upptaga det föreliggande spörsmålet till förnyad utredning. Därest en utredning emellertid anses böra komma till stånd, bör densamma enligt ämbetets mening omfatta icke endast den av motionärerna väckta frågan utan jämväl det större spörsmålet om ersättning över huvud åt oskyldigt misstänkt, som genom förundersökning eller åtal vållats ekonomisk skada eller lidande.

Ämbetet ifrågasätter, om det vore lyckligt, att den regel, som enligt förarbetena bör gälla om verkan av en kvarstående misstanke, icke kommit till klart uttryck i lagtexten. Efter erinran om vad som härutinnan förekom under lagens förarbeten fortsätter ämbetet.

Enligt ämbetets mening måste det anses stå i strid med vedertagna processrättsliga principer, att domstolen icke redovisar de skäl, varpå den enligt förarbetena till lagstiftningen grundar sitt avgörande. De av utskottet uttalade betänkligheterna synas icke alltför tungt vägande. I de flesta fall, där misstanke kvarstår, torde nämligen detta förhållande klart framgå redan av domskälen i den dom, genom vilken ansvarsfrågan avgjorts; stundom också genom skiljaktiga meningar i ansvarsfrågan.

Statsåklagaren i Stockholm anför, att de slutsatser motionärerna ansett sig kunna draga om domstolstillämpningen i det hänseende, varom här är fråga, icke ha verifierats.

Statsåklagaren i Göteborg anför.

Kritiken riktar sig främst mot den skälighetsprövning som lagts i domstolarnas hand och som inrymmer befogenhet för den prövande instansen att avvisa ett framställt ersättningsanspråk, om det med hänsyn till omständigheterna ej kan anses skäligt att ersättning skulle utgå. Förarbetena till den nuvarande lagstiftningen synas emellertid ge vid handen, att en sådan av omständigheterna betingad reservation rörande ersättningsrättens omfång ej kan avvaras utan att situationer skulle uppstå, som kunde leda till mindre tilltalande resultat. Det torde emellertid med ett visst fog kunna göras gällande att den rätt, som för närvarande synes tillkomma domstol att avvisa ett ersättningsanspråk endast med en allmän hänvisning till omständigheterna skulle kunna vara ägnad att icke ge tillräckligt eftertryck

åt det — som det vill förefalla naturliga — kravet på att skälen för ett ogillande böra komma till klart uttryck. Det måste uppenbarligen vara av största betydelse såväl för den enskilde som för en högre rättsinstans, att det av beslutet framgår, på vilka grunder domstolen stött sitt avgörande. Med hänsyn härtill kan det möjligen ifrågasättas, huruvida stadgandet om skälighetsprövning skulle behöva undergå en viss omredigering.

Statsåklagaren i Malmö erinrar om att under lagens förarbeten sådana fall anförts, i vilka det med hänsyn till omständigheterna ej vore skäligt att ersättning gäves. Såvitt statsåklagaren kunnat finna hade i motionen icke anförts skäl, som motiverade en lagändring härutinnan.

Häradshövdingföreningen avstyrker motionen, i vad den syftar till en vidgad ersättningsrätt, under uttalande att föreningen hyser den uppfattningen — vilken vore väl förenlig med vad föreningen anført i sitt förut omförmälda yttrande över processlagberedningens betänkande — att en kvarstående misstanke bör vara en sådan omständighet som kan göra att det icke är skäligt att ersättning gives, liksom fallet kan vara vid t. ex. underlåtet åtal mot en straffri eller frikännande på grund av brottspreskription, och att förty det påtalade stadgandet är erforderligt.

Stadsdomarföreningen finner någon lagändring icke erforderlig samt uttalar bl. a., att därest 1 § i 1945 års lag på något håll skulle tillämpas på sätt motionärerna angiva rättelse härutinnan enklast vinnes genom ett överklagande i högre instans.

Landsfogdeföreningen avstyrker motionärernas förslag under anförande att gällande bestämmelser få anses väl grundade.

Landsfiskalsföreningen hyser den uppfattningen att det icke kan vara lämpligt att låta rätten till ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl. vila på en så schablonmässig grund som föreslås i motionen. En prövning av omständigheterna i varje särskilt fall syntes vara nödvändig.

Stadsfiskalsföreningen anför bl. a. följande.

Givetvis kan man i likhet med motionärerna göra sig till tolk för en ovillkorlig ersättningsrätt för oskyldigt häktade och dömda, men enligt föreningens uppfattning måste en dylik regel om ersättning väcka betänkligheter ur många synpunkter. Den omständigheten, att åklagarens talan mot en tilltalad ogillas innebär otvivelaktigt ett frikännande, men därmed är som regel icke sagt vilken grad av misstanke, som kvarstår mot den frikände. Att den kvarstående misstanken blir föremål för prövning i samband med att talan om ersättning väckts och domstolen härmed konstaterar så eller så, kan väl näppeligen, som motionärerna vilja göra gällande, innebära att »ställa saken på framtiden». Likartade förhållanden uppkomma, om en tilltalad person gör gällande, att han åtalats utan att sannolika skäl förelegat, men domstolen finner, samtidigt som talan ogillas, att sannolika skäl härför förefunnits, utan att någon härvid kommit på tanken att göra gällande att saken ställts på framtiden. Föreningen vill göra gällande, att därest motionärernas förslag genomfördes, skulle för det allmänna rättsmedvetandet stötande resultat uppkomma, då härigenom på grund av vår rättsordnings mycket starka krav på bevisning för fällande dom tilltalad, som frikänts, men mot vilken förelegat mycket stark bevisning, skulle ha obligatorisk rätt till ersättning. Då för övrigt dessa frågor så sent som vid tillkomsten av 1945

års lagstiftning varit föremål för ingående överbågningar och åtminstone icke motionärerna anförd några, nya synpunkter härutinnan, finnes icke någon anledning tillstyrka den föreslagna ändringen.

Styrelsen för advokatsamfundet anför till en början följande.

Vad angår frågan huruvida förutsättningarna för rätt till ersättning i gällande lag äro tillfredsställande utformade eller icke, vill styrelsen i princip uttala sin anslutning till den uppfattning som kommit till uttryck i motionen. Det kan visserligen rent känslomässigt sett stundom framstå såsom stötande, om ersättning lämnas även till en person, mot vilken i själva verket ganska stark misstanke kvarstår, ehuru bevisningen icke ansetts tillräcklig för fällande dom. Enligt styrelsens mening bör emellertid den som icke kunnat överbevisas om att ha begått det brott, för vilket han anhållits eller häktats, rättsligt sett betraktas och behandlas som oskyldig. I enlighet härmed bör han också vara berättigad till ersättning, i den mån icke sådana förhållanden föreligga som omförmälas i 1 § andra stycket första punkten lagen den 13 april 1945 om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl. Regeln i andra punkten i samma stycke bör sålunda enligt styrelsens mening icke bibehållas, såvitt därigenom möjlighet beretts den prövande myndigheten att vägra ersättning med den — låt vara icke öppet uttalade — motiveringen att anledning till misstanke kvarstår. Så länge sistnämnda regel bibehålles i lagen föreligger alltid viss risk för att ersättning stundom vägras, trots att de kvarstående misstankarna i verkligheten sakna fog. Detta förhållande innebär en större olägenhet än den omständigheten att en eller annan frikänd person erhåller ersättning, ehuru han i verkligheten är skyldig.

Styrelsen redogör härefter för den ändring i det för riksdagen framlagda lagförslaget som tillkom på första lagutskottets initiativ samt fortsätter.

Gällande lags ståndpunkt i denna fråga kan alltså uttryckas så, att domstolen väl får avslå en ansökan om ersättning därför att anledning till misstanke kvarstår, blott den icke öppet talar om att detta utgör skälet för avslag. Den ovan refererade ändringen utgjorde otvivelaktigt ett steg i rätt riktning, men anledning synes nu föreligga att gå vidare och ur lagen helt utmönstra tankegången om kvarstående misstanke såsom godtagbart skäl för avslag. Utöver vad ovan anförts kan såsom motiv för en lagändring åberopas även det förhållandet att det icke synes helt tilltalande med en ordning, som förbjuder domstolen att öppet redogöra för de verkliga domskälen.

Styrelsen vill sålunda förorda en utredning om sådan ändring av 1 § i 1945 års lag att kvarstående misstanke icke vidare får föranleda avslag å ansökan om ersättning. Förmodligen kan dylik ändring icke lämpligen ernås på ett så enkelt sätt som genom upphävande av andra punkten i paragrafens andra stycke. I så fall torde nämligen vissa andra justeringar av paragrafens innehåll bli erforderliga. Det är exempelvis icke styrelsens mening att ersättning ovillkorligen bör utgå i ett sådant fall som att åklagaren underlåter att åtala, enär den misstänkte, ehuru övertygad om gärningen, finnes uppenbart vara sinnessjuk och följaktligen straffri.

Beträffande frågan om vilken myndighet som bör pröva ersättningsanspråk anför remissinstanserna följande.

Justitiekanslersämbetet yttrar — efter redogörelse för förarbetena till lagen i denna del — bl. a. följande.

Enligt justitiekanslersämbetets uppfattning föreligger icke skäl till antagande, att domstolarna i förevarande ersättningsärenden, vari nämnd ju medverkar så snart ansvarsmålet avgjorts av domare med nämnd, skola låta sig, såsom i motionen antydes, påverkas av prestigeskäl, så att de, därför att de tidigare meddelat beslut om häktning, bliva obenägna utdöma ersättning åt häktad. Det är att märka, att samma domstol kan komma att både häkta, frigiva och döma en person, och det lärer icke med fog kunna påstås, att domstolarna vid fattandet av sina beslut i dessa frågor ej skulle stå så fria i förhållande till tidigare avgöranden, att besluten ej bliva av det innehåll som vederbör. Icke utan fog synes kunna hävdas, att det kan vara till fördel icke blott för det allmänna utan också för den oskyldigt anhållne, att den domstol, som dömt i ansvarsmålet, även avgör ersättningsfrågan. På grund av sin ingående kännedom om alla omständigheter i ansvarsmålet torde denna domstol vara bättre skickad att träffa ett rättvist avgörande än en domstol som icke tagit någon befattning med ansvarsmålet. Med anledning av påståendet i motionen, att ordningen med samma domstol i ansvarsmålet och i ersättningsärendet kunde vara acceptabel före den nya rättegångsbalkens ikraftträdande, alldenstund därförut beslut om häktning vanligen icke meddelades av domstol, må endast erinras därom att 1945 års lag tillkom som ett led i processreformens genomförande och att lagens forumregler äro givna under beaktande av, bland annat, den nya rättegångsbalkens bestämmelser om häktning.

Riksåklagarämbetet anför.

Vad beträffar de i motionen framställda anmärkningarna — att samma domstol som handlagt straffsaken också är forum för ansökan om ersättning — kan till en början framhållas, att denna anmärkning förlorar sin giltighet, om lagen ändras så, att kvarstående misstanke icke får någon inverkan på ersättningsfrågans bedömande. Även om man bibehåller nu gällande regler kan emellertid ämbetet icke finna de av motionärerna uttalade betänkligheterna tillräckligt vägande. Enär för häktning och för fällande dom gälla helt olika förutsättningar, kan ett utdömande av ersättning icke innebära något underkännande av ett tidigare häktningsbeslut. Vore det så, skulle man med större skäl kunna hävda, att domare, som deltagit i ett häktningsbeslut, icke borde få döma i brottmålet. Fastmera kan det sägas, att domstolen genom att frikänna den tilltalade ådagalagt sitt oberoende av ställningstagandet i häktningsfrågan. Det är vidare att märka, att sökanden som regel har möjlighet att bringa ersättningsfrågan under högre rätts prövning. Ett överlämnande av prövningen till annat forum, administrativt eller judiciellt, kommer att i olika avseenden medföra stora praktiska olägenheter.

Statsåklagaren i Stockholm anför.

Vad gäller de uttalade farhågorna att prestigehänsyn kunde komma att spela in, synas dessa farhågor icke bärande. Jag vill erinra om att sedan rättegångsbalken trätt i kraft domare, som meddelat häktningsbeslut, sedermera regelmässigt i synnerlig omfattning handlagt och avdömt mål mot den häktade utan att detta givit anledning till någon iakttagelse av att prestigehänsyn varit bestämmande för frågan om friande eller fällande dom. Denna anordning var föremål för överväganden i samband med förarbetena till rättegångsbalken. Jag vill också hänvisa till det näraliggande faktum att man ansett sig kunna godtaga att åklagare, som ställt den tilltalade under åtal för det brott, som föranlett häktningen, för talan å det allmännas vägnar i fråga om ersättningskravet. Detta spörsmål debatterades särskilt inom första lagutskottet.

Statsåklagaren i Göteborg anför.

I motionen påyrkas ändring av gällande ordning för fastställande av ersättning i syfte att den beslutande instansen ej skall i sitt beslut påverkas av några egna tidigare åtgärder i målet. Detta yrkande berör ett principiellt spörsmål, som i gällande lagstiftning ej synes ha fått en fullt tillfredsställande lösning. Man torde nämligen ej böra bortse från att sådana fall kunna inträffa, där domstolens opartiskhet kan sättas i fråga. Spörsmålet synes förtjänt av särskild uppmärksamhet i betraktande av den diskretionära prövningsrätt, som tillkommer den beslutande instansen. En ännu mera betydelsefull omständighet torde vara, att regressanspråk mot den felande kan göras gällande från det allmännas sida, om häktningen eller domen inneburit tjänstefel. Det synes därför ur olika synpunkter kunna anföras skäl för en sådan ändring av gällande lagstiftning att vid prövning av fråga om ersättning ej må deltaga domare, som beslutat om häktning eller meddelat dom, på grund varav ersättningsanspråk göres gällande.

Statsåklagaren i Malmö finner det uppenbart att med nuvarande bestämmelse om sättet för ersättningsanspråkens prövning betydande fördelar vunnits i förhållande till förut gällande rätt. De farhågor motionärerna hysa, att domstol av prestigehänsyn skulle kunna tänkas ogilla ett yrkande om ersättning, syntes ogrundade. Det syntes dessutom kunna anmärkas, att vid åtskilliga domstolar i landet häktning beslutas av domare, som ej dömer i eventuellt mål mot den häktade. Anledning till ändring i angivna hänseende föreligger enligt statsåklagarens förmenande icke.

Häradshövdingföreningen anför.

I fråga om prövningen av ersättningsfrågorna intog föreningen i sitt yttrande över processlagberedningens betänkande den ståndpunkten att ansökan om ersättning i princip borde framställas hos administrativ myndighet. Föreningen utgick därvid från att ersättningsfrågan skulle prövas utslutande på grundval av de förhållanden, som genom förundersökningen eller rättegången blivit kända, och att de sistnämnda skulle komma att till fullo redovisas i domsmotiveringarna och i protokollet. Då så emellertid, enligt vad erfarenheten giver vid handen, icke är fallet, finner föreningen nu icke skäl föreligga att tillstyrka någon ändring av den gällande ordningen. De skäl, som varit av betydelse för genomförandet av denna, nämligen att det skriftliga materialet kan vara otillräckligt som grundval för ett riktigt avgörande och att det är en fördel att ersättningsfrågan kan upptagas i själva brottmålet, synas alltjämt bärande.

Föreningen avstyrker således motionen jämväl i denna del men vill tillika förklara, att, därest motionärernas yrkande om en vidgad ersättningsrätt bifalles, föreningen icke vill motsätta sig att prövningen av ersättningsfrågorna flyttas från domstol till annan myndighet.

Stadsdomarföreningen påpekar att jäv föreligger för domaren, om han i brottmålet vidtagit någon åtgärd mot den ersättnings sökande av beskaffenhet att kunna hänföras till tjänstefel. Föreningen erinrar vidare om den mera allmänt avfattade bestämmelsen i 4 kap. 13 § rättegångsbalken, att domare är jävig, om det föreligger särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet. På grund av denna bestämmelse hade den som varit domare i brottmålet särskild anledning att pröva, om han icke borde överlämna handläggningen av ersättningsärendet till annan

domare. Föreningen vore av den uppfattningen, att domarna äro mycket måna om att icke handlägga något mål eller ärende, där deras opartiskhet av någon anledning kunde sättas i fråga. I tveksamma fall föredroges alltid utvägen att överlämna handläggningen. Tillämpningen av denna princip stötte inom en kollegial domstol sällan på några svårigheter. Genom reglerna om domarjäv och det sätt varpå dessa regler tillämpas vore det sålunda väl sörjt för att ärenden om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda handläggas med opartiskhet. Någon utredning härom vore icke erforderlig.

Landsfogdeföreningen avstyrker motionen i nu förevarande del med samma motivering som i fråga om villkoren för rätt till ersättning.

Landsfiskalsföreningen framhåller att det visserligen formellt sett kan synas otillfredsställande att prövningen av ersättningsanspråk skall ankomma på samma domstol, som meddelat beslut eller dom i målet, men tillägger att detta förhållande med hänsyn till den svenska domarkärens kända oväld icke torde utgöra tillräckligt skäl för en ändring av gällande bestämmelser.

Stadsfiskalsföreningen anför följande.

Beträffande det i motionen väckta förslaget, att ansökan om ersättning skulle handläggas i sådan ordning, att den beslutande instansen icke skulle kunna påverkas i sitt beslut av egna tidigare åtgärder i målet, har även denna fråga indirekt varit föremål för övervägande i samband med tillkomsten av 1945 års lagstiftning. Härvid gällde det närmast lämpligheten av att å åklagaren i målet lägga uppdraget å det allmänns vägnar. Tveksamheten härutinnan skulle bestå däri, att det kanske kunde göras gällande, att han hade personligt intresse av sakens utgång. Vid behandling av lagen i lagutskottet ansåg detta dessa farhågor överdrivna. Detsamma kan göras gällande i avseende å den nu väckta frågan, som närmast torde avse domstolarna. Någon faktisk grund för det väckta förslaget torde icke föreligga. Därtill kommer, att för den händelse någon skulle anse, att hans ersättningsfråga icke prövats på ett tillräckligt objektivt sätt av domstolen, möjligheter till besvär förefinnes. Däremot synes klart, att därest domare eller åklagare förfarit felaktigt vid något beslut, som kan föranleda ersättnings-talan, vederbörande icke bör deltaga vid handläggning av ersättningsfrågan.

Styrelsen för advokatsamfundet yttrar i förevarande del följande.

Vad härefter angår frågan om vilken myndighet som bör pröva ansökan om ersättning, synas de av motionärerna framförda synpunkterna icke kunna fränkännas ett visst berättigande. De uttalade farhågorna förefalla dock åtskilligt överdrivna. Det bör nämligen ihåggkommas att rätten vid prövning av ersättningsfrågan icke i och för sig har att bedöma »om häktningstågården saknat fog». Häktningen kan mycket väl ha varit befogad men den misstänkte ändock — även enligt gällande lag — berättigad till ersättning. När motionärerna uttala att den nuvarande ordningen skulle innebära att »domarens prestige väger emot den oskyldigt häktades intresse av att erhålla ersättning», innefattar detta sålunda en snedvridning av problemställningen. Det synes emellertid icke kunna bestridas att vad motionärerna i denna del anfört i viss mån utgör ett skäl för att prövningen av ersättningsfrågan borde anförtros annan myndighet än domstolen. I samma riktning tala ock vissa andra skäl, som åberopades under förarbetena till 1945 års lag. Vad som främst föranledde lagstiftaren att förlägga prövningen

till domstol torde ha varit den omständigheten att en till administrativ myndighet förlagd prövning så gott som uteslutande måste grunda sig på det i skrift tillgängliga materialet, vilket material emellertid efter nya rättegångsbalkens genomförande ej sällan måste kompletteras genom muntlig förhandling. Sådan förhandling ansågs lämpligen böra äga rum inför domstol. Styrelsen kan icke finna annat än att detta skäl alltjämt väger mycket tungt. Ser man saken ur ersättningssökandens synpunkt torde det för övrigt kunna starkt dragas i tvivelsmål, huruvida han har anledning att hoppas på större tillmötesgående från administrativ myndighets än från domstols sida.

Spörsmålet om vilken myndighet som bör handlägga ersättningsfrågan lärer icke kunna undgå att röna viss inverkan av det sätt på vilket själva ersättningsrätten utformas. Så länge ersättning kan vägras av det skälet att misstanke kvarstår, är det — även om icke detta skäl uttryckligen återopas — mindre tilltalande att den domstol som handlagt målet skall kunna meddela ett beslut, som kommer att uppfattas såsom en förklaring att domstolen alltjämt misstänker vederbörande för brottet. Denna synpunkt leder närmast till att, om de nuvarande reglerna om rätt till ersättning bibehållas, prövningen av ersättningsfrågan borde överflyttas till administrativ myndighet, trots de olägenheter som en sådan överflyttning onekligen skulle medföra. Om däremot, på sätt styrelsen ovan förordat, ersättningsreglerna ändras så, att eventuellt kvarstående misstanke icke får föranleda avslag å ansökan om ersättning, bortfaller ett av de skäl, som kunna anföras mot prövningens förläggande till domstol. Ett eventuellt avslag å ansökan om ersättning kan då icke uppfattas såsom ett uttryck för alltjämt kvarstående misstanke. För prövning av övriga, på ersättningsfrågan inverkan omständigheter synes domstolen utgöra ett lämpligt organ.

Utskottet.

I motionen yrkas till en början sådan ändring av lagen den 13 april 1945 om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl., att rätten till ersättning endast på det sätt skall vara begränsad att den som uppsåtligt medverkat till att friheten berövats honom icke skall erhålla ersättning. Av motiveringen till yrkandet framgår, att motionärerna därmed avsett att stadgandet i 1 § andra stycket sista punkten skulle upphävas. Detta stadgande innehåller, att ersättning ej må utgå, om i annat fall än förut i paragrafen sagts med hänsyn till omständigheterna ej är skäligt att ersättning gives. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har stadgandet tillkommit efter ingående överväganden. I de över motionen avgivna yttrandena uttalas allmänt den meningen, att ersättningsrätten bör vara underkastad begränsningar, som sammanhånga med omständigheterna i det särskilda fallet. Det är också tydligt att, om rätten till ersättning icke vore underkastad sådana begränsningar, situationer skulle uppstå som kunde leda till stötande resultat. Den ståndpunkt lagen i denna fråga intager är därför enligt utskottets mening riktig. Någon ändring av densamma i enlighet med motionärernas förslag, såvitt nu är i fråga, bör alltså icke komma till stånd.

Motionärerna föreslå vidare sådan ändring av lagen, att ansökan om ersättning skall handläggas i en ordning, där icke den beslutande instansen

kan påverkas i sitt beslut av några egna tidigare åtgärder i målet. Genom tillkomsten av 1945 års lag överflyttades prövningen av ersättningsfrågorna från Kungl. Maj:t i statsrådet till domstol. Förarbetena till lagen giva icke vid handen, att betänkligheter yppats på den punkten att just den domstol, som meddelat dom eller beslut i ansvarsålet, kunde komma att fälla avgörandet i fråga om den misstänktes ersättningsanspråk. Fastmera anfördes till stöd för att prövningen förlades till domstol bland annat, hurusom därigenom vunnes den väsentliga fördelen att ersättningsfrågan kunde avgöras redan i själva brottmålet. I likhet med flertalet remissinstanser finner utskottet att gällande ordning för ersättningsanspråkens prövning icke behöver föranleda några olägenheter. Veterligen ha sådana ej heller försports under den tid lagen hittills varit i tillämpning. På grund härav får utskottet avstyrka motionärernas förslag jämväl i förevarande hänseende.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion, II: 21, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1953.

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlqvist, Olofsson*, fru Sjöström-Bengtsson*, herr Herbert Hermansson, fru Wallentheim och herr Franzén;

från andra kammaren: fröken Öberg, herrar Gustafsson i Borås, Skoglund i Umeå, fröken Liljedahl, herrar Östlund, Jacobsson i Sala, Andersson i Björkäng och Lundqvist.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.